

EL PIULAR

Aquesta masia fou una de les antigues "quadres" de la parròquia de Vilanova de Cubelles i n'esdevingué "partida". Una quadra era una zona especial dins d'un castell termenat (en aquest cas el de Cubelles) o dins d'una demarcació de jurisdicció reial (Vilanova ho era), centrat en una força, torre o domus (casa forta) amb jurisdicció separada territorialment de la del castell. El senyor de quadra (com el d'Enveja i altres) era lliure de tot domini superior per raó de la propietat i de qualsevol prestació. Les partides són porcions de terreny d'alguna extensió i designades amb un mateix nom, part del terme municipal. El Piular era partida l'any 1739.

En fer-ne esment, la Gran Enciclopèdia Catalana li lleva l'article i només diu "Piular".¹⁾ En canvi, la Gran geografia comarcal posa "el Pilart",²⁾ amb "t" final, o sigui, que ni una obra ni l'altra porten la grafia actual més o menys coneguda.

La primera notícia documental és de l'any 1363, quan el bisbe Guillem dividí la parròquia de Santa Maria de Cubelles i creà la de Sant Antoni de Vilanova de Cubelles, marcant els límits des de la Talaia, passant pel puig Torrat i arribant a la mar en el lloc anomenat "Cesdons" (possiblement vora el Racó de Santa Llúcia). Aleshores va fer posar "mollons, sive fitas" i notifica que la Universitat de Vilanova (municipi) i els llocs d'Enveja i Creixell i els de Vilarrodona, Şocarania i d'Spiulart, estaven situats dins els termes de la nova parròquia.³⁾

El significat o etimologia del mot és desconegut. Comprovem que la primera referència inclou l'article salat "S" i la terminació en "t". Aquesta darrera la veurem normalment fins l'any 1591, i després, alternada amb la representació Piular, la continuarem llegint fins el 1820. Quant a l'article, sense saltar, el veurem des de 1593 fins avui dia.

Aquestes variacions gràfiques fan que encara sigui més difícil el seu enigmàtic significat.

Les dades cronològiques de la quadra i després partida són:

- 1363 mas "d'Spiulart" en la creació de la parròquia³⁾
- 1380 quadra de "Piulart" en donació reial a Fortià⁴⁾
- 1591 "Mas Piulart" en precepte Pasqual, segons AVINYÓ, p.84
- 1593 "del Piular", en el Capbreu de Cubelles, foli 18v
- 1629 "Manso vulgo dicto den Argalles Quadre de Piular", a llevant de Roçacrespa en document del mas Trader.
- 1633 "domo del Piulart", en altre paper del Trader.
- 1667 "manso vulgo dicto den Aragallés Quadra de Piular", semblant al de 1629.
- s. XVIII "quadra del Piular", també en dades del Trader.
- 1739 Partida del Mas Piulart. Peça núm. 1414 del Cadastre, propietat de Ramon Vidal.
- 1768 "terra vora el Piulart" en document de l'època.
- 1818 "Masia del Piular", propietat de la vídua de Francesc Vidal i de llur fill el Dr. Joan Serafí Vidal i Ballesster, segons document de can Candela.
- 1820 "al Piulart", en dades del masover de can Parellada.
- 1860 "Masia del Piular" en el Nomenclàtor.
- s. XX "Mas Piular", partida d'"El Piular" o simplement "Piular", en el mapa de les partides del terme.

La Masia del Piular (Foto: V. Carbonell)

La pèrdua de l'article salat "es", "sa" o "ça" (del llatí "ipsa") en la parla del poble fou un fenomen habitual en el Principat. És sabut que La Geltrú es deia "ipsa Guisaltrud" en el segle XI, "Sagiultru" l'any 1279 i encara "Sa Guialtrun" o "Ga Gui altrun" el 1381. Així mateix, amb el nom de "Ga Lacuna" es coneixia la part marítima de Vilanova en la "Carta de població" del 1274. Actualment, només queden restes salats en alguns topònims penedesencs, com Sant Martí Sarroca, Sant Joan Samora, Sant Joan de ses Rovires, Sant Joan Salerm, Sant Martí Sadevesa, etc.

Cercant el significat del nom hem trobat que "piular" és sinònim de piuar, piulejar, cridar, xerrotejar, garrular, xiular i xericar. Per altra banda, per "piula" són coneguts uns determinats ocells. Una "piula" és un petard petit. El verb "piular" vol dir cridar amb veu prima, com la dels pollets o ocells petits. Una cosa que "piula" es diu d'aquella molt bona o molt intensa, que està molt bé. Hi ha persones

que porten els cognoms Piulach, Piulacs o Piulats; el primer sembla venir del celta 'Biulacos', però tots tres poden ser el topònim occità 'Pauliac', o derivats del cognom francès 'Pauillac' o de l'occità 'Pauilhac'.⁶⁾

Veritablement estrany és l'acabament del nostre topònim en "t", lletra que persisteix ben bé fins al segle passat i que pot excloure qualsevol relació amb la "piula" i amb el "piular" dels ocells. Coromines ens confirma que aquesta onomatopeia es troba documentada per primera vegada l'any 1372, o sigui, posterior al nostre "Spiulart",⁷⁾ però ultra això, ens diu que en llengua d'oc és molt anterior, i avui, amb arrelament àdhuc toponímic fins al Bern, on d'un penyal amb tornaveu l'anomenen 'Peyre-piule'.

Aquestes darreres exposicions ens poden fer creure que el mot "Piulart" sigui de procedència occitana, com també podien ser-ho els cognoms més amunt esmentats, però la finalització en "rt" ens fa dubtar.

El Piular o el Piulart és una casa encarada a migdia, amb teulada de doble vessant sobre la façana, diverses vegades reconstruïda, amb antics cellers i corrals transformats en magatzems. Per ara, la història d'aquesta masia continua amb vigència.

Vicenç Carbonell i Virella

NOTES

- 1) Volum 1, pàg. 642, 1978.
- 2) Volum 5, pàgs. 260 i 264.
- 3) Sebastià PUIG I PUIG, "Episcologio de la Sede Barcinonense", apèndix núm. 118, 1929.
- 4) AVINYÓ, "Història de Cubelles" pàg. 25, 1960.
- 5) ALCOVER-MOLL, volum 8, pàg. 620 i següents.
- 6) Francesc de B. MOLL, "Els llinatges catalans", pàg. 71, 169 i 312.
- 7) Joan COROMINES, "Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana", VI, pàg. 573.

agraïment

Des d'aquestes planes voldríem fer arribar el nostre agraïment per les sentides mostres de condol que s'han tramès a la Talaia amb motiu de la sobtada mort del nostre consoci i constant col·laborador d'aquest Butlletí, en Joan Virella i Bloda. Ha estat una vida truncada inesperadament i una sotragada per a tots els qui el coneixíem bé, que som molts.

El nostre agraïment, doncs, als nombrosos socis assistents en el seu enterrament, als membres representants de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i de l'Institut d'Estudis Penedesencs.

Agraïm també i ens fem ressó dels articles apareguts i de què som coneixedors en el moment de redactar aquestes línies:

- * A "La Veu de l'Anoia", de Salvador Palau i Rafecas, "el Galo"
- * A "L'Eco de Sitges", de l'Ignasi M. Montaner
- * Al "Diari de Vilanova", publicació d'una nota redactada per la pròpia Talaia.

i d'altres mostres de condolença rebudes a l'Entitat:

- * esqueles aparegudes a l'"Avui" i al "Diari de Vilanova"
- * telegrams de
 - l'Alcalde del Vendrell
 - Centre Excursionista del Penedès
 - Unió Excursionista de Catalunya de Sants
- * cartes de
 - l'Alcalde de Vilanova i la Geltrú
 - Centre Excursionista de Molins de Rei.

Tots plegats desitgem que gaudeixi de la pau i el repòs.

